

Οι φίλοι μας από το «άλλο» Νηπιαγωγείο

Κωνσταντίνα (Ελίνα) Χιώτη¹, Ουρανία Γάκη²

elchioti@gmail.com, ourania.21@gmail.com

¹Νηπιαγωγός στο 9^ο Νηπιαγωγείο Κορίνθου,

²Νηπιαγωγός στο 16^ο Νηπιαγωγείο Κορίνθου

Περίληψη

Η χρήση των Τ.Π.Ε. σε τάξεις νηπιαγωγείου μπορεί να είναι διανοητικά προκλητική και μορφωτική εμπειρία. Οι δραστηριότητες με τη χρήση του υπολογιστή δίνουν την δυνατότητα στους μαθητές να αναπτύσσουν την δημιουργικότητα τους, να συνεργάζονται, να αλληλεπιδρούν με άτομα από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα και να προσεγγίζουν αποτελεσματικά την νέα γνώση. Η εργασία που ακολουθεί αποτελεί μελέτη περίπτωσης και υλοποιήθηκε κυρίως στις τάξεις του 9^{ου} και 16^{ου} Νηπιαγωγείου Κορίνθου και σε σχολεία του εξωτερικού. Σκοπός του Προγράμματος υπήρξε η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν οι Τ.Π.Ε. για την ανάπτυξη συνεργασίας, επικοινωνίας και καλλιέργειας των διαπροσωπικών σχέσεων σε μαθητές διαφορετικών σχολείων. Ο υπολογιστής χρησιμοποιήθηκε ως μέσο έκφρασης και δημιουργίας των παιδιών. Το Πρόγραμμα προσεγγίστηκε μέσω της Βιωματικής- Ενεργητικής και Συνεργατικής Μάθησης, ενώ ταυτόχρονα καλλιεργήθηκαν δεξιότητες χειρισμού των Τ.Π.Ε. Οι ανάγκες του 21^{ου} αιώνα καθιστούν επιτακτική την ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων, όπως κριτική σκέψη, δημιουργικότητα, επικοινωνία, συνεργασία, ήδη από την ηλικία της προσχολικής εκπαίδευσης.

Λέξεις κλειδιά: Τ.Π.Ε, Δεξιότητες 21^{ου} αιώνα, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Εισαγωγή

Το σχέδιο εργασίας που ακολουθεί είχε στόχο να αναδείξει τις δημιουργικές δράσεις και δραστηριότητες που πραγματοποίησαν μαθητές νηπιακής και πρώτης σχολικής ηλικίας (4-8 ετών), από διαφορετικά σχολεία της Ευρώπης. Οι συνεργασίες που προέκυψαν οδήγησαν στην παραγωγή ποικίλων έργων, όπως έκθεση ζωγραφικής, ευχετήριες κάρτες, οργάνωση σχολικών εορτών κ.λπ. Το Πρόγραμμα υλοποιήθηκε κατά το α' εξάμηνο του σχολικού έτους 2013-2014 σε τάξεις Νηπιαγωγείου της Ελλάδας (9^ο και 16^ο Ν/Γ Κορίνθου) και της Ευρώπης (Ηνωμένο Βασίλειο, Πολωνία) και αποτελεί μέρος του έργου με τίτλο *We Are Friends*, το οποίο έχει εγκριθεί από την Εθνική Υπηρεσία Στήριξης του e-Twinning και υλοποιείται κατά την σχολική χρονιά 2013-2014. Πραγματοποιήθηκαν και αξιοποιήθηκαν εκπαιδευτικά διαδικτυακές συνδέσεις, στις οποίες υλοποιήθηκαν δραστηριότητες που ευνόησαν την συνεργασία των εμπλεκομένων και την καλλιέργεια διαπολιτισμικής συνείδησης. Οι Τ.Π.Ε. ήταν χρήσιμο και ενδιαφέρον εργαλείο στη διάρκεια του εγχειρήματος και βοήθησαν καθοριστικά στην επιτυχία του εξελιχί. Η όλη δράση προσεγγίστηκε διεπιστημονικά και ήταν απολύτως συμβατή με τις αρχές του ΔΕΠΠΣ και τους στόχους που περιγράφονται στο Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (2011), το οποίο έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του ψηφιακού σχολείου.

Θεωρητικό Πλαίσιο

Δεξιότητες του 21ου αιώνα

Τα τελευταία χρόνια με την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας, αναγνωρίζεται ότι βασική επιδίωξη της εκπαίδευσης έχει παύσει να είναι απλά η απόκτηση γνώσεων, αλλά, κυρίως, η καλλιέργεια δεξιοτήτων που μπορούν να έχουν εφαρμογή σε διάφορους τομείς στη ζωή του ατόμου πέρα και μετά από το σχολείο. Αυτή η φιλοσοφία διέπει τα Σύγχρονα Αναλυτικά Προγράμματα σε όλο τον κόσμο και αντικατοπτρίζεται και στο Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα που συμπληρώνει το ήδη υφιστάμενο.

Σύμφωνα με αυτή τη φιλοσοφία διατυπώθηκαν οι «Δεξιότητες του 21^{ου} Αιώνα» (21st century skills), από μια επιστημονική ομάδα στην οποία συμμετείχαν φορείς δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, ιδιωτικές και κρατικές επιχειρήσεις αναγνωρισμένου κύρους (Framework for 21st Century Learning, 2009). Οι «Δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα» έχουν επηρεάσει τις επιδιώξεις της εκπαίδευσης σε όλο τον πλανήτη. Καταρχάς, δεν παραγνωρίζεται η σπουδαιότητα των παραδοσιακών μαθημάτων (ανάγνωση, γραφή, αριθμητική, φυσική, γεωγραφία κ.λπ.). Εξάλλου, η σημαντικότητά τους έχει υποστηριχθεί και θεωρητικά από τη θεωρία των πολλαπλών ευφυϊών του Gardner (1985). Σύμφωνα με την οποία, τα παιδιά προσχολικής ηλικίας αναπτύσσονται σε πολλούς τομείς ταυτόχρονα οι οποίοι σχετίζονται μεταξύ τους και ο καθένας από αυτούς είναι εξίσου σημαντικός για το παιδί. Τα παιδιά έχουν διαφορετικές ικανότητες, διαφορετικές προτιμήσεις όσον αφορά τους τρόπους μάθησης, διαφορετικούς τύπους νοημοσύνης. Χρησιμοποίησε λοιπόν ένα αυστηρό σύστημα οκτώ κριτηρίων και αναγνώρισε οκτώ ξεχωριστούς τύπους νοημοσύνης, τη γλωσσική, τη λογικομαθηματική, τη χωρική, τη σωματική-κινησθητική, τη μουσική, τη νατουραλιστική, τη διαπροσωπική και την ενδοπροσωπική νοημοσύνη (Schiller & Phipps, 2002).

Πέρα από αυτά όμως, οι βασικές δεξιότητες που επιδιώκεται να καλλιεργήσουν τα παιδιά είναι η επικοινωνία και η συνεργασία, η δημιουργικότητα και η καινοτομία, καθώς και η κριτική σκέψη και η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων. Επιπλέον, σήμερα όπου ζούμε σε μια συνεχώς αναπτυσσόμενη τεχνολογικά κοινωνία, η οποία χαρακτηρίζεται από πληθώρα πληροφοριών και ταχείες αλλαγές στα εργαλεία της τεχνολογίας, η ανάγκη για συνεργασία και συνεισφορά καθίσταται επιτακτική υπόθεση. Ακόμη οι μαθητές θα πρέπει να καλλιεργήσουν και μια σειρά δεξιοτήτων ζωής και καριέρας (life and career skills), όπως ευελιξία και προσαρμοστικότητα, πρωτοβουλία και αυτορρύθμιση, κοινωνικές και διαπολιτισμικές δεξιότητες, υπευθυνότητα και ηγεσία (Marzano & Heflebower, 2012). Πολλές από αυτές τις δεξιότητες μπορούν να αρχίσουν να καλλιεργούνται από το νηπιαγωγείο.

Τ.Π.Ε.

Επιστημονικές έρευνες έχουν δείξει ότι οι Τ.Π.Ε. επιδρούν θετικά και υποβοηθούν ουσιαστικά στην διαδικασία της μάθησης και της διδασκαλίας όλων των γνωστικών αντικειμένων (Mioduser, Tur- Kasper & Leitner, 2000), χωρίς να θεωρούνται υποκατάστατο των βιωματικών εμπειριών, αλλά μέσο για την επέκταση και τον εμπλουτισμό των δραστηριοτήτων και των εμπειριών των μικρών παιδιών (Νικολοπούλου, 2008).

Ο εκπαιδευόμενος πρέπει να μάθει να χειρίζεται τις πληροφορίες, να κατανοεί την πολυπλοκότητα των προβλημάτων, να γνωρίζει, να κάνει τις κατάλληλες ερωτήσεις, να αφομοιώνει τις πληροφορίες (Νικολακάκη, 2004). Η γνώση που αποκτάται μέσω του Η/Υ, αλλά και η διαχείριση της γνώσης αυτής είναι εκείνο που ενδιαφέρει (Νικολακάκη, Μωραΐτη & Δώσσα, 2010). Οι ΤΠΕ μπορούν να παρέχουν ένα αλληλεπιδραστικό και δυναμικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο οι μαθητές εργαζόμενοι σε ομάδες επικοινωνούν, διαχειρίζονται πληροφορίες, συνθέτουν εργασίες και εμπλέκονται σε διάλογο,

διατυπώνοντας κριτική, αμφισβήτηση, υποθέσεις και συμπεράσματα (Crook, 1994). Στην καθημερινή πρακτική του νηπιαγωγείου η χρήση των ΤΠΕ διευρύνει και εμπλουτίζει την μάθηση (Κυρίδης, Δρόσος & Ντίνας, 2003), ενώ ταυτόχρονα μειώνει το ψηφιακό χάσμα μεταξύ παιδιών από διαφορετικό υπόβαθρο. Οι Νέες Τεχνολογίες και τα πολυμέσα βοηθούν τους μαθητές να προσεγγίσουν αποτελεσματικά τη νέα γνώση (Ράπτης & Ράπτη, 2007), διότι αυτή προσεγγίζεται με δράσεις που άπτονται των ενδιαφερόντων τους. Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται είναι αναπτυξιακά κατάλληλες για τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας, λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους, στηρίζονται στις προϋπάρχουσες γνώσεις των παιδιών και εμπλέκουν τον υπολογιστή στη διαδικασία μάθησης ως μέσο ανακάλυψης, έκφρασης, επικοινωνίας και δημιουργικότητας (ΔΕΠΠΣ, 2003).

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Τα τελευταία χρόνια με την εισροή στην Ελλάδα αλλοδαπών και παλιννοστούντων, προσφύγων και μεταναστών αλλάζει τόσο η σύνθεση της κοινωνίας, που καθίσταται πολυπολιτισμική, όσο και η σύνθεση της σχολικής τάξης που παύει να αποτελείται μόνο από Έλληνες μαθητές. Η εισαγωγή της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στα σχολικά προγράμματα ως μέσο της αντιμετώπισης της καινούριας τάξης πραγμάτων, καθίσταται αναγκαία και χρήσιμη εξαιτίας του διαλόγου, της ισοτιμίας και της αλληλοαποδοχής των πολιτισμών που προωθεί. Ως διαπολιτισμικότητα ορίζεται η διαδικασία αναστοχαστικής αντίληψης και εμπειρίας του πολιτισμικού πλουραλισμού, αναγνώριση της ετερότητας και συνεργασίας μεταξύ ατόμων διαφορετικών πολιτισμών. Ως αποδέκτες της διαπολιτισμικότητας ορίζονται όλοι οι μαθητές ανεξάρτητα από την πολιτισμική τους προέλευση (Γκόβαρης, 2004).

Η σύγχρονη διδασκαλία στοχεύει στην διαπολιτισμικότητα, εμπλέκοντας τους μαθητές στην οικοδόμηση ενός τρίτου τόπου (third place), τόπου επαφής, συνάντησης και αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε γλώσσες και κουλτούρες μέσα από την σύγκριση, την ανταλλαγή και την διαπραγμάτευση στην τάξη. Ο σκοπός της Διαπολιτισμικής Αγωγής/ Εκπαίδευσης, κατά τον Θ. Βακαλιό (1997), «ορίζεται όχι με αναφορά στο πλαίσιο του σχολείου (ή της τάξης), αλλά στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργεί το σχολείο, το οποίο εξάλλου, το αντιμετωπίζουμε ως οργανικό στοιχείο της κοινωνίας». Ο Μ. Δαμανάκης (1997) επισημαίνει ότι η διαπολιτισμικότητα προϋποθέτει το ξεπέρασμα της στενής έννοιας «έθνους-κράτους» που διαπερνούν τα σχολικά προγράμματα και την αποδοχή της πολυπολιτισμικότητας ως μιας ευτυχούς συγκυρίας και πρόκλησης για τον μετασχηματισμό των ατόμων και της κοινωνίας σε μια κατεύθυνση που θα χαρακτηρίζεται από την ανεκτικότητα, την αποδοχή του διαφορετικού και της όσμωσης που δημιουργείται από την συνύπαρξη ατόμων και ομάδων με πολιτισμικές διαφορές. Κομβικός θεωρείται ο ρόλος του εκπαιδευτικού, όσον αφορά την διδακτική του ετοιμότητα, το βαθμό ανταπόκρισής του δηλαδή στα σύγχρονα προβλήματα που προκύπτουν στη διδακτική πράξη από τη σύγχρονη πολυπολιτισμική πραγματικότητα (Καραμπάτσος, 2000). Τα προγράμματα ηλεκτρονικής αδεφοποίησης προωθούν τη Διαπολιτισμικότητα, διότι βασίζονται στη συμμετοχική διαδικασία, προωθούν τη διαθεματική- διεπιστημονική προσέγγιση και στηρίζονται σε καταστάσεις και προβλήματα της καθημερινής ζωής, συνδέοντας το σχολείο με την κοινωνία (Φρέντζου κ.ά. 2006).

Σκοπός και Στόχοι

Σκοπός του Προγράμματος είναι η ανάπτυξη συνεργασίας, δημιουργίας, διαπροσωπικών σχέσεων και διαπολιτισμικής συνείδησης μέσα από την χρήση και τις δυνατότητες που προσφέρουν οι Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ταυτόχρονα, οι επιμέρους στόχοι

είναι συμβατοί με τους οκτώ τομείς του Νέου Αναλυτικού Προγράμματος για το Νηπιαγωγείο (2011). Συγκεκριμένα, όσον αφορά τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών, επιδιώχθηκε οι μαθητές: α) να γνωρίσουν τη χρήση των ΤΠΕ και να δημιουργήσουν, β) να επικοινωνήσουν και να συνεργαστούν μέσα από αυτές, γ) να διερευνήσουν, να πειραματιστούν, να ανακαλύψουν και να λύσουν προβλήματα, δ) να αντιληφθούν την αξία των ΤΠΕ στην κοινωνία και τον πολιτισμό.

Ειδικότερα, επιδιώχθηκε οι μαθητές να αναπτύξουν δεξιότητες ψηφιακού εγγραμματισμού, να αντιληφθούν ότι ο Η/Υ αποτελείται από ένα ενιαίο σύστημα, το οποίο συνδέεται με περιφερειακές συσκευές για συγκεκριμένους σκοπούς, να εμπλακούν, να εξοικειωθούν, και να αυτονομηθούν σταδιακά με τη χρήση των Τ.Π.Ε., να επικοινωνούν και να συνεργάζονται με την χρήση του διαδικτύου, να διαχειρίζονται την πληροφορία και να εκφράζονται με λογισμικά γενικής χρήσης, να εκφράζονται με δημιουργικό τρόπο χρησιμοποιώντας λογισμικά σχεδίασης, επεξεργασίας, αναπαραγωγής και καταγραφής ήχου, εικόνας, βίντεο, να διερευνούν, να πειραματίζονται και να ανακαλύπτουν την γνώση με λογισμικά ανοιχτού τύπου.

Μεθοδολογία

Η υλοποίηση του προγράμματός ευοδώθηκε με ομαδο-συνεργατικές δραστηριότητες και δράσεις, στις οποίες ενεπλάκησαν τα νήπια διαφορετικών νηπιαγωγείων, εκπαιδευτικοί και οι οικογένειες των νηπίων και βασίστηκε στις πιο πάνω έρευνες. Επιλέχθηκε η Βιωματική – Επικοινωνιακή μέθοδος με διαθεματικά σχέδια εργασίας.

Το ερευνητικό μέρος χωρίστηκε στα εξής στάδια:

- 1). Συστηματική αξιολόγηση των απόψεων, συμπεριφορών και στάσεων των νηπίων σε θέματα που σχετίζονταν με τη διαφορετικότητα και τις Τ.Π.Ε., πριν την υλοποίηση του προγράμματος. Καθώς, και συγκριτική αξιολόγηση ιχνογραφημάτων πριν και μετά την υλοποίηση του προγράμματος. Επίσης:
 - a. Ενημέρωση /ευαισθητοποίηση γονέων και εμπλεκομένων.
 - b. Κοινωνιόγραμμα πριν την έναρξη και μετά την λήξη του Προγράμματος. Πραγματοποιήθηκε με τη χρήση προσωπικών συνεντεύξεων σε κάθε μαθητή με στόχο την ανίχνευση των μεταξύ τους σχέσεων.
- 2). Δράσεις: Το περιεχόμενο των διαθεματικών δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν είχε στόχο την καλλιέργεια της διαφορετικότητας με την βοήθεια των Τ.Π.Ε.. Υλοποιήθηκαν:
 - a. Διαδικτυακές συνδέσεις και συνεργασίες μέσω Skype
 - b. Ανταλλαγή επισκέψεων ανάμεσα στα δύο συνεργαζόμενα νηπιαγωγεία
 - c. Κοινές αισθητικές δημιουργίες- Ανοιχτή Έκθεση Ζωγραφικής
 - d. Ανταλλαγή χριστουγεννιάτικων ευχετήριων καρτών και δώρων
- 3). Διάχυση κάποιων δράσεων μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του eTwinning.
- 4). Συστηματική αξιολόγηση των απόψεων, συμπεριφορών και στάσεων των νηπίων μετά την λήξη του προγράμματος και καταγραφή ευρημάτων.

Ομάδες Εργασίας

- 9^ο Νηπιαγωγείο Κορίνθου: 16 μαθητές – 8 μαθητές α΄ ηλικίας, 8 μαθητές β΄ ηλικίας, εκ των οποίων ένας μαθητής αλβανικής και ένας βουλγαρικής καταγωγής.
- 16^ο Νηπιαγωγείο Κορίνθου: 19 μαθητές- 15 μαθητές α΄ ηλικίας, 4 μαθητές β΄ ηλικίας, εκ των οποίων ένας μαθητής αλβανικής καταγωγής και 3 μαθητές από μεικτούς γάμους (χώρα προέλευσης του ενός γονέα: Βουλγαρία, Ρωσία, Ουκρανία).

- Νηπιαγωγείο Greensted Infant School and Nurse από το Basildon του Ηνωμένου Βασιλείου: 20 μαθητές 3-5 ετών.
- Νηπιαγωγείο Przedszkole Niepubliczne “Panda” από το Bydgoszcz της Πολωνίας: 15 μαθητές 4-5 ετών.

Αρχικές Διαπιστώσεις

Σε αρχικό στάδιο ψυχολογικής και γνωστικής προετοιμασίας, διερευνήθηκαν οι γνώσεις των παιδιών σχετικά με τους υπολογιστές με την τεχνική χαρτογράφησης των εμπειριών τους στον εννοιολογικό χάρτη του Kidspiration. Στη συνέχεια και με τον ίδιο τρόπο τα παιδιά πρότειναν δραστηριότητες που θα ήθελαν να κάνουν με τους καινούριους τους φίλους από τα άλλα νηπιαγωγεία. Φάνηκε ότι οι γνώσεις για τις Τ.Π.Ε και τον χειρισμό των σχετικών εργαλείων ήταν ελλιπείς, ενώ ο Η/Υ χρησιμοποιείτο από τους μαθητές αποκλειστικά για να παίξουν παιχνίδια.

Δράσεις

1. Διαδικτυακές Συνδέσεις και συνεργασίες μέσω Skype

Πραγματοποιήθηκαν αρχικά ταυτόχρονες συνομιλίες με τηλεδιασκέψεις των παιδιών των δύο νηπιαγωγείων από την Ελλάδα, με τη χρήση της διαδικτυακής εφαρμογής Skype. Οι στόχοι των δράσεων εστίασαν στην ανάπτυξη και τον εμπλουτισμό των εμπειριών των μαθητών και δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στη γνωριμία και αποδοχή των καινούριων φίλων. Επιδιώχθηκε η αλληλεπίδραση με ομηλικούς, η καλλιέργεια διαπροσωπικών σχέσεων, η ανταλλαγή απόψεων- γνώσεων, η άσκηση στην ενεργητική ακρόαση και σε επικοινωνιακές δεξιότητες, καθώς και η εμπλοκή- εξοικείωση των μαθητών με τις Τ.Π.Ε. και η απόκτηση δεξιοτήτων χειρισμού. Τα νηπιαγωγεία της Ελλάδας συνδέονταν διαδικτυακά μία φορά κάθε 15 ημέρες περίπου. Καλλιεργήθηκαν η ενδοπροσωπική και γλωσσική νοημοσύνη, σύμφωνα με τη θεωρία του Gardner, η κριτική ικανότητα, η γλώσσα, η προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη, σύμφωνα με τους τομείς του νέου Α.Π.

Οι μαθητές έπαιξαν παιχνίδια γνωριμίας όπως το παιχνίδι «Καθρέπτης», όπου ένας μαθητής προσπαθούσε να είναι ο «καθρέπτης» κάνοντας τις ίδιες κινήσεις με το ζευγάρι του έχοντας ως μέσο επικοινωνίας την οθόνη του Η/Υ. Καλλιεργήθηκε η σωματική-κινησθητική νοημοσύνη, η φαντασία και η αποκλίνουσα σκέψη μέσα από τις Τ.Π.Ε και τη Φυσική Αγωγή.

Σε επόμενη συνεδρία οι μαθητές περιέγραψαν τη συνταγή μηλόπιτας στους συμμαθητές τους από το άλλο σχολείο παρακινώντας τους να την φτιάξουν και εκείνοι. Σε συνέχεια της δραστηριότητας έστειλαν τη συνταγή στο σχολείο της Αγγλίας και της Πολωνίας και τους παρότρυναν να την φτιάξουν και αυτοί. Ως ανταπόδοση, η Αγγλίδα νηπιαγωγός έστειλε τη συνταγή μιας παραδοσιακής μηλόπιτας της περιοχής τους. Ακολούθησε συζήτηση για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες οι άνθρωποι φτιάχνουν γλυκά και σε ποιους τα προσφέρουν και για ποιους λόγους. Καλλιεργήθηκε η διαπολιτισμική εκπαίδευση, η πρακτική ικανότητα, η γλωσσική νοημοσύνη καθώς και η δημιουργικότητα των παιδιών.

Με αφορμή τον εορτασμό της Επετείου του ΟΧΙ, οι μαθητές του ενός νηπιαγωγείου πραγματοποίησαν τη γιορτή με θεατές τους συμμαθητές τους, που τους παρακολουθούσαν μέσω Skype. Ακολούθησε τηλεδιάσκεψη με ανταλλαγή τραγουδιών, μηνυμάτων και αλληλοενημέρωσης σχετικά με τη θεματολογία που οι μαθητές διαπραγματεύονταν στην τάξη τους. Αναπτύχθηκαν η διαπροσωπική, η μουσική, η χωρική νοημοσύνη, παράλληλα με τη διαπροσωπική και κοινωνική ανάπτυξη.

2.Ανταλλαγή Επισκέψεων

Οι μαθητές και των δύο Νηπιαγωγείων της Κορίνθου εξέφρασαν από την πρώτη στιγμή την θέλησή τους να γνωρίσουν από κοντά τους συμμαθητές τους με τους οποίους πραγματοποιούσαν κοινές διαδικτυακές δράσεις. Έτσι, οργανώθηκαν δύο επισκέψεις. Στόχος των επισκέψεων υπήρξε η ρεαλιστική γνωριμία και συναναστροφή όλων των μαθητών μεταξύ τους, η εργασία τους σε ομάδες, η ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων. Κατά την πρώτη επίσκεψη πραγματοποιήθηκε γνωριμία των μαθητών και ανταλλαγή δώρων. Επίσης, οι μαθητές σε ομάδες δημιούργησαν από κοινού ζωγραφιές, οι οποίες διακόσμησαν την τάξη του νηπιαγωγείου. Ακολούθησαν την προγραμματισμένη ρουτίνα του ημερήσιου ωρολογίου προγράμματος. Καλλιεργήθηκε η ενδοπροσωπική, διαπροσωπική νοημοσύνη, μέσα από τους τομείς Προσωπική και Κοινωνική Ανάπτυξη και Τέχνες.

Σε προέκταση της πιο πάνω δράσης οι μαθητές με τη βοήθεια της νηπιαγωγού πλοηγήθηκαν στο **google earth** και στο **google map** και βρήκαν το σχολείο τους, αλλά και το σχολείο των φίλων τους, το σπίτι τους, την παιδική χαρά της γειτονιάς τους, κ.ά. Καλλιεργήθηκαν η χωρική, λογικομαθηματική νοημοσύνη, μέσα από τις ΤΠΕ και τα Μαθηματικά.

Λίγες εβδομάδες αργότερα ακολούθησε η δεύτερη επίσκεψη. Προηγήθηκε η κατασκευή ηλεκτρονικής πρόσκλησης μέσω του λογισμικού **publisher**. Καλλιεργήθηκε η γλωσσική και η διαπροσωπική νοημοσύνη, μέσα από τις ΤΠΕ, τη Γλώσσα και τις Τέχνες. Η επίσκεψη πραγματοποιήθηκε τις παραμονές του εορτασμού της επετείου του Πολυτεχνείου και η επίσκεψη είχε σαν στόχο κοινές δράσεις με αφορμή τον εορτασμό της ημέρας. Οι μαθητές του ενός νηπιαγωγείου με τη βοήθεια της δασκάλας τους έπαιξαν κουκλοθέατρο με κούκλες που οι ίδιοι είχαν κατασκευάσει με συμβατικά ανακυκλώσιμα υλικά και στο τέλος της παράστασης τις έκαναν δώρο στους συμμαθητές τους. Το έργο βιντεοσκοπήθηκε από τα ίδια τα παιδιά. Η δραστηριότητα είχε συμβολικό χαρακτήρα. Καλλιεργήθηκαν η ενδοπροσωπική, διαπροσωπική και γλωσσική νοημοσύνη, μέσα από την Προσωπική και Κοινωνική Ανάπτυξη, τις Τέχνες και τη Γλώσσα.

Και οι δύο επισκέψεις φωτογραφήθηκαν από τα παιδιά και στο τέλος με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών έγιναν ταινία με τη χρήση του λογισμικού **movie-maker**. Τα παιδιά επέλεξαν τις φωτογραφίες που ήθελαν, τις εναλλαγές των φωτογραφιών καθώς και την μουσική που θα ακουγόταν. Καλλιεργήθηκε η νατουραλιστική και διαπροσωπική νοημοσύνη, μέσα από τις ΤΠΕ τις Τέχνες και την Προσωπική και Κοινωνική Ανάπτυξη.

3. Κοινές Αισθητικές Δημιουργίες

Οι μαθητές και των δύο νηπιαγωγείων από την αρχή της χρονιάς, χρησιμοποιούσαν κατά την διάρκεια κυρίως των ελευθέρων δραστηριοτήτων, κλειστά και ανοιχτά λογισμικά αισθητικής έκφρασης και δημιουργίας, όπως Tux Paint, Revelation Natural Art, Jigsaw Platinum puzzle κ.ά. Στόχος των δράσεων ήταν, εκτός από την καλλιέργεια της αισθητικής έκφρασης και της δημιουργικότητας των μαθητών, η ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ τους, η διάδρασή τους με τον υπολογιστή και η εξοικείωση με τα συγκεκριμένα λογισμικά.

Όλοι οι μαθητές εργάστηκαν σε ζευγάρια και δημιούργησαν ζωγραφιές, τις οποίες έστειλαν στους συμμαθητές τους από το «άλλο» Ν/Γ μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Η νηπιαγωγός παρουσίασε στους μαθητές τις ζωγραφιές των φίλων τους και τους παρότρυνε να συνεχίσουν να δημιουργούν πάνω σε αυτές. Το τελικό προϊόν που προέκυψε ήταν δημιουργίες συνεργασίας μεταξύ μαθητών διαφορετικών σχολείων. Όλες οι ζωγραφιές παρουσιάστηκαν από τους ίδιους τους δημιουργούς τους σε μορφή **power point**, τυπώθηκαν και στην συνέχεια αποτέλεσαν το υλικό για μία από κοινού έκθεση ζωγραφικής που οργάνωσαν τα δύο νηπιαγωγεία.

Επιπλέον, τα παιδιά έκαναν πάζλ με τις φωτογραφίες των φίλων τους από το «άλλο» νηπιαγωγείο, που είχαν τραβήξει κατά την διάρκεια των επισκέψεων ή είχαν ανταλλάξει μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, χρησιμοποιώντας το λογισμικό jigsaw puzzle platinum. Καλλιεργήθηκαν η γλωσσική, η λογικομαθηματική, η χωρική, η νατουραλιστική, η διαπροσωπική και η ενδοπροσωπική νοημοσύνη, μέσα από τις, ΤΠΕ, τις Τέχνες, τα Μαθηματικά και τη Γλώσσα.

4. Ανταλλαγή Χριστουγεννιάτικων Ευχετήριων Καρτών και Δώρων

Στόχος της δράσης ήταν να αναπτύξουν οι μαθητές την δημιουργικότητα τους, να προαχθούν γνωστικά και γλωσσικά και συνεργαζόμενοι με σχολεία του εξωτερικού να αποκτήσουν διαπολιτισμική συνείδηση. Με αφορμή των εορτασμό των Χριστουγέννων, τα σχολεία που συμμετείχαν στο έργο «*We are Friends*» μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του e-Twinning ανταλλάξαν ευχετήριες κάρτες και πληροφοριακό υλικό μέσω του συμβατικού και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Οι μαθητές από τις 4 ευρωπαϊκές χώρες που συμμετείχαν στο έργο έφτιαξαν και έστειλαν χριστουγεννιάτικες κάρτες με ευχές, ζωγραφίες, τραγούδια και κείμενα σχετικά με τα ήθη και τα έθιμα των πατρίδων τους, που αφορούσαν στην εορταστική αυτή περίοδο. Οι κάρτες και το πληροφοριακό υλικό ήταν γραμμένο στην γλώσσα καταγωγής της κάθε χώρας και στην αγγλική γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε ως γλώσσα επικοινωνίας. Κοινές και διαφορετικές συνήθειες αναδόθηκαν κεντρίζοντας το ενδιαφέρον των μαθητών. Συγκεκριμένα σε ένα κουτί που εστάλη με το συμβατικό ταχυδρομείο από την Πολωνία, τα παιδιά είχαν φτιάξει έργα, στολίδια κ.ά. από ανακυκλώσιμα υλικά. Ακολούθησαν διευκρινιστικές και διερευνητικές συζητήσεις. Οι γνώσεις των μαθητών που έλαβαν μέρος στο πρόγραμμα, αλλά και των εκπαιδευτικών, εμπλουτίστηκαν σημαντικά, ενώ η διαφορετικότητα έγινε περισσότερο αποδεκτή και σεβαστή από όλους τους εμπλεκόμενους. Οι Τ.Π.Ε. εκμηδένισαν τις αποστάσεις και η ταχύτητα και η αμεσότητα λήψης πληροφοριών τόνωσε το κλίμα καλής συνεργασίας και εποικοδομητικής αλληλεπίδρασης των συμμετεχόντων. Καλλιεργήθηκε η διαπολιτισμική εκπαίδευση, η διαπροσωπική, γλωσσική, λογικομαθηματική, νατουραλιστική νοημοσύνη, μέσα από τις Τέχνες, τη Γλώσσα, τα Μαθηματικά και τις ΤΠΕ.

Αναστοχασμός- Αξιολόγηση

Στην αρχή και κατά την καθημερινή παρατήρηση των μαθητών από τους εκπαιδευτικούς διαπιστώθηκε η ιδιαίτερη εσωστρέφεια στις διαπροσωπικές σχέσεις των μαθητών. Η κριτική ικανότητα των μελών των ομάδων υπήρξε περιορισμένη, ενώ έντονη διστακτικότητα σημειώθηκε στην έκφραση προσωπικής γνώμης ακόμα και σε απλές ερωτήσεις. Κατά τις διαπροσωπικές τους σχέσεις, οι ομάδες εργασίας αποτελούνταν σχεδόν αποκλειστικά από μαθητές ίδιου φύλου και ίδιας καταγωγής και οι τάσεις αποκλεισμού των «διαφορετικών» ήταν έντονες και απαιτούσαν συχνή παρέμβαση της εκπαιδευτικού, γεγονός που διαπιστώθηκε και από τα αποτελέσματα του κοινωνιογράμματος. Σύμφωνα με αυτό, οι διγλωσσοί μαθητές φάνηκαν να βρίσκονται στις λιγότερο δημοφιλείς θέσεις. Ο ρόλος της εκπαιδευτικού φάνηκε να είναι διαμεσολαβητικός, ώστε να χωρίζει συχνά τις ομάδες ανάλογα με το φύλο, την ηλικία και τον ψηφιακό- τεχνολογικό εγγραμματισμό. Προσπάθησε δηλαδή να παρέμβει, ώστε να αξιοποιηθούν οι κοινωνικές δομές της τάξης.

Η θερμή ανταπόκριση ανηλίκων και ενηλίκων στις δημιουργικές δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν αποτελεί απόδειξη της επιτυχίας των δράσεων. Μέσα από την διεξαγωγή του Προγράμματος δημιουργήθηκαν σχέσεις συνεργασίας που εξελίχθηκαν σε φιλίες. Η εύκολη επικοινωνία με την βοήθεια του διαδικτύου οδήγησε στην ευρύτερη γνωστική και γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών, οι οποίοι χρησιμοποίησαν εύστοχα

λεξιλόγιο και ορολογία από τον χώρο των Τ.Π.Ε. Οι διγλωσσοί μαθητές αισθάνθηκαν την αποδοχή της ολομέλειας και την ασφάλεια στο σχολικό περιβάλλον. Το σύνολο των εμπλεκόμενων έδειξε να αποδέχεται τις γλωσσικές ιδιαιτερότητες και διαφορετικότητες που υπήρχαν στην ομάδα. Η ολομέλεια έδειξε σεβασμό και αποδοχή στις απόψεις όλων. Οι ομάδες εργασίας, οι οποίες στην καθημερινή διδακτική πρακτική είναι συνήθως αυθόρμητες, διευρύνθηκαν, ενώ οι ομάδες έπαψαν να είναι δυάδες (ζευγάρια). Ταυτόχρονα η σύνθεσή τους αποτελείτο από άτομα και των δύο φύλων.

Στο ελεύθερο παιχνίδι οι μαθητές δεν δίστασαν να εκφραστούν στην μητρική τους γλώσσα, ενώ υπήρξε ενδιαφέρον και από τους μονόγλωσσους μαθητές να μάθουν λέξεις στη γλώσσα προέλευσης των συμμαθητών τους. Παρατηρήθηκε μεγάλος ενθουσιασμός των μονόγλωσσων μαθητών να «διδάξουν» την σωστή εκφορά ελληνικών λέξεων σε διγλωσσούς συμμαθητές τους.

Τα νήπια ήρθαν σε επαφή και γνώρισαν αρκετούς όρους των Τ.Π.Ε., ενώ χειρίστηκαν ικανοποιητικά εργαλεία όπως: laptop, ποντίκι, πληκτρολόγιο, ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, ψηφιακή κάμερα κ.ά. Με μεγάλη περηφάνια δήλωσαν ότι πραγματοποίησαν μόνοι τους διαδικτυακές συνδέσεις και στο σπίτι για να επικοινωνήσουν με κάποιον φίλο ή συγγενή που μένει μακριά.

Κατά τη χρήση του Η/Υ πραγματοποιήθηκε εύρεση πληροφοριών, επισκεψιμότητα σε εκπαιδευτικές πλατφόρμες και ιστότοπους, ζωγραφική και γραφή. Μειώθηκε η ενασχόληση με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και αυξήθηκε η επιθυμία για πλοήγηση στο διαδίκτυο, γεγονός που παρατηρήθηκε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τους γονείς των μαθητών.

Συμπεράσματα- Προτάσεις

- Κριτική θεώρηση των δράσεων ενισχύει την άποψη ότι η ποικιλότητα και η καινοτομία στην εκπαιδευτική πρακτική, όταν άπτεται των ενδιαφερόντων των μαθητών, μπορεί να ενισχύσει και να διευκολύνει σημαντικά την εκπαιδευτική διαδικασία προς όφελος όλων των συμμετεχόντων. Προσεκτικά σχεδιασμένα και αυστηρά στοχοθετημένα προγράμματα προς αυτή την κατεύθυνση προάγουν την μαθησιακή ικανότητα των μαθητών. Η τεχνολογική στελέχωση και υποστήριξη των σχολικών μονάδων κρίνεται πλέον επιβεβλημένη.
- Η επαφή και η διάδραση με μαθητές άλλων χωρών με την βοήθεια των ΤΠΕ και της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του eTwinning δημιουργούν θετικές στάσεις απέναντι στη διαφορετικότητα και την ετερότητα και συμβάλλουν στην διαμόρφωση διαπολιτισμικής συνείδησης.
- Η ανταλλαγή και η διαπραγμάτευση απόψεων οδηγεί σε θετικές αλλαγές στάσεων και συμπεριφορών στις πολυπολιτισμικές τάξεις των σχολείων.
- Ό,τι ανακαλύπτει μόνος του ο μαθητής, μπορεί να το ανακαλεί στη μνήμη του ευκολότερα από εκείνο που του προσφέρεται ως πληροφορία από άλλους.
- Η χρησιμοποίηση βοηθητικών μέσων για τη συσχέτιση της νέας γνώσης με την παλιά, αυξάνει τη δυνατότητα και συχνότητα εκτέλεσής τους.
- Η σύνδεση των γνώσεων με ευχάριστες συναισθηματικές καταστάσεις, διευκολύνει τη συγκρότησή τους.
- Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται προκειμένου η χρήση των Τ.Π.Ε. να είναι ορθολογική και να μην γίνεται κατάχρηση τόσο από την πλευρά των μαθητών όσο και από την πλευρά των εκπαιδευτικών.
- Τέλος, όσο περισσότερες αισθήσεις εμπλέκονται στην πρόσληψη μιας πληροφορίας, τόσο οι πιθανότητες ανάκλησής τους αυξάνονται. Η χρήση, λοιπόν, εποπτικών μέσων

στη διδακτική πράξη και ο συνδυασμός των ακουστικών ερεθισμάτων με εμποπτικά ή άλλα ερεθίσματα συντελεί στην αποτελεσματική συγκράτηση πληροφοριών.

Αναφορές

- Crook, C. (1994). *Computers and the Collaborative Experience of Learning*. London: Routledge.
- Framework for 21st Century Learning. (2009). *Washington: Partnership for 21st century skills*.
- Marzano, R. J., & Heflebower, T., (2012). *Teaching & assessing 21st century skills*. Bloomington, IN: Marzano Research Laboratory.
- Mioduser, D., Tur- Kaspas, H., & Leitner, I. (2000). The learning value of computer- based instruction on early reading skills. *Journal of Computer Assisted Learning*.
- Schiller, P., Phipps, P., (2002). Δραστηριότητες για την υποστήριξη των Πολλαπλών Τύπων Νοημοσύνης στο Νηπιαγωγείο. Αθήνα: Σαββάλας.
- Βακαλιός, Θ., Κανακίδου, Ε., Παναγιωτίδης, Ν. (1997). *Το Πρόβλημα της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στη Δοτική Θράκη*. Αθήνα: Gutenberg- Γιώργος & Κώστας Δάρδανος.
- Γκόβαρης, Χ. (2004). *Εισαγωγή στην Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Ατραπός.
- Δαμανάκης, Μ. (1997). *Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική Προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.
- ΔΕΠΠΣ (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών) Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΦΕΚ 304 και 304/13 2003.
- Καραμπάτσος, Α. (2000). *Παράγοντες και Εκτιμήσεις Σχολικής Ετοιμότητας*. Αθήνα: Ατραπός.
- Κυρίδης, Α., Δρόσος, Β. & Ντίνας, Κ. (2003). *Η Πληροφοριακή-Επικοινωνιακή Τεχνολογία στην προσχολική και πρωτοσχολική εκπαίδευση: Το παράδειγμα της γλώσσας*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.
- Νικολακάκη, Μ. & Μωραΐτη, Τ. & Δώσσα, Κ. (2010). *Μύθοι και πραγματικότητα της εκπαίδευσης: διαθεματικότητα και ομαδοσυνεργατική διδασκαλία στο ελληνικό σχολείο*. Αθήνα: Σιδέρης.
- Νικολακάκη, Μ. (2004). *Παγκοσμιοποίηση, τεχνολογία και παιδεία στη νέα Κοσμοπολη*. Αθήνα: Ατραπός.
- Νικολοπούλου, Κ. (2008). *Οι τεχνολογίες της πληροφορίας και των επικοινωνιών στην προσχολική εκπαίδευση. Ένταξη, χρήση και αξιοποίηση*. Αθήνα: Πατάκης.
- Ράπτης, Α. & Ράπτη Α., (2007). *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της Πληροφορίας. Α' & Β' Τόμος*. Αθήνα. ΥΠΑΙΘΠΑ (2011), *Οδηγός Εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου*. Ανακτήθηκε 3-3-2013 από: <http://digitalschool.minedu.gov.gr/info.newps.php>